

Aanbesteding door de magistraat van Harlingen van het uitgraven van de fundamenten van de binnenmuren van de consistorie en de kosterij van de Grote Kerk en het weer opmetzelen van nieuwe, 2 december 1773. De aanbesteding werd gegund aan Jurjen Okkes.

Door Jeanine Otten

"Bestedinge van't uitgraven en opmetzelen der fundamenten tot de binnen muuren der consistory etc in de Nieuwe Kerk, 1773

Conditien en articulen waar op en na dewelke de Magistraat Geswooren Gemeente, en Gecommitteerde Vroedschappen der Stad Harlingen door hunne Gecommitteerde aan de minst aannemende gedenken te besteeden, het uitgraven en opmetzelen der Fondamenten dienende tot de binnen muuren der Consistorij en Costerij, in de Nieuwe Kruis Kerk.

[...] (volgen 9 artikelen)

Den 2 december is na voorlezinge dezer conditien laagst geschreeven door Hendrik Jans met 159-:-: de slag daer op gesteld zijnde is gemijnd door Jurjen Okkes met 20-:-:

in kennisse zijn hand 139-:-:

(getekend) Jurijn Ockes."

(Bron: Gemeentearchief Harlingen, Archief Stadsbestuur 158-1925, Openbare werken, bestekken en aanbestedingen, inventarisnummer 712)

De Grote Kerk op de kerkterp van Almenum, 2010.

De nederzetting van Almenum is zeker ouder dan die van Harlingen. In de kerkterp van Almenum zijn scherven aardewerk uit de zevende en achtste eeuw gevonden. De tufstenen toren van de Grote of Sint Michaelkerk dateert uit de middeleeuwen. Bij bodemonderzoek onder de huidige kerk, werd de fundering van de elfde- of twaalfde-eeuwse tufstenen zaalkerk aangetroffen. Deze rustte op een schelpenbed. Er kwamen ook sporen aan het licht van twee houten kerkjes, die aan de tufstenen kerk zijn voorafgegaan.

De Grote Kerk in Almenum heeft eeuwenlang buiten de vesting van Harlingen gelegen. In 1565 kreeg het Harlinger stadsbestuur van koning Filips II toestemming om de stad aan de noordzijde uit te breiden en aan de oostzijde de oude kerk binnen de stadsmuren te brengen. Deze uitbreidingen waren in de jaren 1579-1580 afgerond. In 1580-1582 werd de stad van versterkingen (bastions) voorzien door de bekendste fortificatiemeester van de Republiek, Adriaen Anthonisz. In de tien jaar

daarna volgde nog een stadsuitbreiding aan de zuidkant van de stad, de Zuiderhaven werd aangelegd, er ontstond een zuidelijke nieuwestad ten zuiden en zuidwesten van deze haven. Adriaen Anthonisz. had opnieuw de leiding bij de uitbreiding en verbetering van de fortificaties. De vestigwallen werden met zeseneenhalve dwinger gebastioneerd, terwijl de westelijke muur met twee rondelen van het oude kasteel gehandhaafd bleven en een onderdeel uit gingen maken van de vestingring.

Toen het oude Almenum binnen de nieuwe stadsuitbreidingen en stadsgrachten was opgenomen, werd het verzoek van 1582 om deze 'uitburen' onder jurisdictie van de stad te brengen nog niet door de stadhouder ingewilligd. Almenum en het vrij aanzienlijke gedeelte van de stad ten zuiden van Lombardstraat en Scheerstraat, ten oosten van Noordijs oostzijde, Heiligeweg en Brouwersstraat behoorde sinds ongeveer 1505 bij de grietenij Barradeel. Bij de grenswijziging van 1684 kwam daar pas verandering in; toen kwam de grens van de stad in de stadsgracht te liggen.

Omstreeks 1771 werd de oude, bouwvallig geworden kerk afgebroken. In de jaren daarop werd de nieuwe kerk gebouwd. De aanbestedingen, rekeningen en bestekken zijn te vinden in het Gemeentearchief Harlingen. Uit een van de documenten blijkt dat eind 1773 het uitgraven van de fundamenten van de binnenmuren van de consistorie en kosterij van de kerk werd aanbesteed. De nieuwe Grote Kerk werd gebouwd naar een ontwerp van architect Jacob Otten Husly. Op 1 januari 1775 werd het nieuwe kerkgebouw ingewijd door dominee Fredericus Piekenbroek.

Literatuur: Peter Karstkarel, *Van Zoutsloot tot Vijver, 25 jaar Hein Buismanstichting 1963-1988*, Harlingen: Flevodruk, 1988.

Laatste wijziging: 2012-01-04